

LANDELIJK NETWERK DE GROENE OK MEERJARENPLAN 2022 - 2025

Landelijk Netwerk de Groene OK

Postbus 20061, 3502 LB Utrecht

T 085 - 04 81 461

E info@degroeneok.nl

Bezoekadres

Mercatorlaan 1200, 3528 BL Utrecht

6e etage, gebouwdeel A

1. Introductie

Aanleiding

Op donderdag 10 september 2020 hebben vijftien (wetenschappelijke) verenigingen¹ gezamenlijk de Green Deal ondertekend. De verenigingen van medisch specialisten en ondersteunende beroepen – allen werkzaam op de OK- beloften dat zij initiatieven steunen en initiëren die leiden tot verduurzaming van zorgprocessen op de OK of tot kennisontwikkeling.

Het nemen van deze verantwoordelijkheid komt voort uit het gegeven dat de operatiekamer, weliswaar 6-10% van de totale ziekenhuisruimtes innemend, verantwoordelijk is voor ruim 30% van het totale ziekenhuisafval (lees: CO₂ footprint). Als grootste 'interne vervuiler' is er derhalve zorg en mogelijkheid hier een wending aan te geven, met behoud van kwaliteit van zorg en patiëntveiligheid in het vizier.

Met de ondertekening verenigen deze partijen zich ook in het 'Landelijk Netwerk Groene OK', een landelijke netwerkorganisatie die sturing geeft aan dit gezamenlijke initiatief. Vooralsnog is gekozen voor een horizon van vijf jaar; te weten 2021 t/m 2025. Voor het jaar 2021 zijn in het najaar van 2020 een werkplan en een communicatiestrategie ontwikkeld. Op basis hiervan is voor het eerste jaar een begroting gemaakt. De deelnemende verenigingen geven aan dat zij behoefte hebben aan 'een wat langere horizon'. In onderhavig plan wordt deze horizon geschetst. Dit document vormt tevens de basis voor een meerjarige begroting. Ook wordt een aantal belangrijke samenwerkingsafspraken vastgelegd.

Verdieping en verbreding in 2022 - 2025

Gedurende de eerste maanden van 2021 heeft het Landelijk Netwerk Groene OK het accent gelegd op de ontwikkeling van de website en zich (beginnend) gepositioneerd in het zorgveld. Vanzelfsprekend zijn kennisdeling en informatievoorziening ook de komende jaren van belang. Tegelijkertijd heeft het landelijk netwerk de ambitie om te verdiepen en te verbreden. Verdieping in die zin dat we daadwerkelijk op zoek gaan naar instrumenten waarmee de CO₂-footprint op de OK inzichtelijk kan worden gemaakt. De 'Groene Barometer' (in ontwikkeling) wordt hiertoe een belangrijk meetinstrument. Verbreding in die zin dat er samenwerking wordt gezocht met andere 'groene initiatieven'. Met de opzet van 'De Groene OK' nemen we daarbij een voorbeeldfunctie op ons; initiatieven als 'de Groene IC' en 'de Groene laboratoria' zijn als volgers bezig. Waar mogelijk trekken we gezamenlijk op.

Achtereenvolgens gaan wij in onderhavig plan in op:

- de vier pijlers van de Green Deal en de belofte van de vijftien (wetenschappelijke) verenigingen, het doel en de scope van het Landelijk Netwerk Groene OK,
- de globale werkzaamheden van het Landelijk Netwerk Groene OK gedurende de periode 2022 - 2025,
- de ontwikkeling en implementatie van de 'Leidraad Toevoegen duurzaamheidsparagraaf aan landelijke richtlijnen'
- de communicatiestrategie, en
- de samenwerkingsafspraken.

¹ Het betreft: de Nederlandse Orthopaedische Vereniging (NOV); de Nederlandse Vereniging voor Anesthesiologie (NVA); de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG); het Nederlands Oogheelkundig Gezelschap (NOG); de Nederlandse Vereniging voor Plastische Chirurgie (NVPC); de Nederlandse Vereniging voor Thoraxchirurgie (NVT); de Nederlandse Vereniging voor Urologie (NVU); de Nederlandse Vereniging voor Mondziekten, Kaak- en Aangezichts chirurgie (NVMKA); de Nederlandse Vereniging voor Heelkunde (NVvH); de Nederlandse Vereniging voor Keel-Neus-Oorheelkunde en Heelkunde van het Hoofd-Halsgebied (KNO); de Nederlandse Vereniging voor Neurochirurgie (NVvN); de Landelijke Vereniging van Operatieassistenten (LVO); de Nederlandse Vereniging Van Anesthesie Medewerkers (NVAM), de Beroepsvereniging Recovery Verpleegkundigen (BRV) en de Nederlandse Vereniging van Leidinggevenden OK (NVLO).

Gemaakte afspraken Green Deal

De Green Deal zorg heeft vier pijlers. Partijen die de Green Deal ondertekenen, verduurzamen de zorg door:

- de CO2 emissie van de zorgsector terug te dringen,
- circulair werken te bevorderen,
- de hoeveelheid medicijnresten in oppervlakte- en grondwater terug te dringen, en
- door het creëren van een leefomgeving in en buiten zorginstellingen die de gezondheid van iedereen bevordert.

De belofte van de vijftien verenigingen

Met de ondertekening van de Green Deal zorg onderschrijven de vijftien (wetenschappelijke) verenigingen het belang van deze vier pijlers. Zij zien voor zichzelf een agenderende rol weggelegd om het belang van het verduurzamen van zorg op de OK actief bij hun leden onder de aandacht te brengen. Concreet beloven de verenigingen dat zij *'initiatieven zullen initiëren, stimuleren en steunen die leiden tot verduurzaming van zorgprocessen op de OK en tot kennisontwikkeling op dit gebied (onderzoek)'*. Meer dan voorheen gaan de betrokken (wetenschappelijke) verenigingen goede voorbeelden van een duurzame inrichting van de OK verspreiden. Bijvoorbeeld via websites, vakbladen en ledenbijeenkomsten. Het 'Landelijke Netwerk Groene OK' wordt een belangrijk platform dat dit proces faciliteert. De aangesloten verenigingen realiseren zich dat voor een *'robuuste en toekomstbestendige verduurzaming van zorgprocessen op de OK inspanningen van meerdere partijen noodzakelijk zijn'*. Daarom gaat het landelijk netwerk het gesprek aan met (vertegenwoordigers van) zorgaanbieders, industrie en farmacie.

Doel en scope Landelijk Netwerk Groene OK

Met de ondertekening van de Green Deal is het 'Landelijke Netwerk Groene OK' opgericht. Dit landelijk Netwerk Groene OK wordt een belangrijk vehikel om de verduurzaming van zorgprocessen op de OK's in Nederland te versnellen. Het Landelijk Netwerk richt zich hierbij uitsluitend op de verduurzaming van zorgprocessen op de OK en niet op het verduurzamen van de zorg in het hele ziekenhuis.

Onze ambitie

Het is onze ambitie dat over vijf jaar binnen elk ziekenhuis in Nederland een Greenteam OK aan de slag is gegaan met het verduurzamen van de zorgprocessen op de OK. Landelijk hebben we een platform gecreëerd met behulp waarvan kennis en informatie wordt gedeeld en inspirerende voorbeelden worden verspreid. Landelijk werken we ook samen met andere partijen die actief zijn in het verduurzamen van de zorg. En treden we in overleg met diegenen die nodig zijn om verduurzaming mogelijk te maken en proberen zo een voorbeeldfunctie op ons te nemen.

2. Activiteiten Landelijk Netwerk Groene OK in 2022 - 2025

De besturen van de deelnemende verenigingen hebben in 2020 uitgesproken dat het landelijk netwerk langs twee wegen aan de zojuist geschetste doelstelling gaat werken. Enerzijds betreft dit het ondersteunen van de professionals die binnen ziekenhuizen aan de slag willen met de verduurzaming van de zorg op de OK (1). Anderzijds betreft dit een gezamenlijke inspanning ten aanzien van een viertal speerpunten die zich momenteel vanuit de bestaande praktijk aandienen. In termen van gezamenlijke 'landelijke beïnvloeding' gaat het landelijk netwerk gericht met deze speerpunten aan de slag (2). Waarbij het van belang is om waar relevant gezamenlijk met anderen op te trekken (3).

Het ondersteunen en faciliteren van professionals (1)

Professionals -werkzaam op de OK- geven aan dat zij veel behoefte hebben aan informatie over mogelijkheden om de zorg op de OK te verduurzamen. Men heeft bijvoorbeeld behoefte aan: goede en inspirerende voorbeelden, informatie over de wijze waarop je met dit thema in het ziekenhuis aan de slag kunt gaan of behoefte aan betrouwbare onderzoeksuitkomsten met behulp waarvan bepaalde keuzes onderbouwd kunnen worden. Tegelijkertijd is aan de orde dat er binnen veel ziekenhuizen al initiatieven lopen. Het is van belang om mensen met elkaar in verbinding te brengen en om zo te voorkomen dat op meerdere plekken het wiel wordt uitgevonden. Het kunnen bieden van een platformfunctie en een goede informatievoorziening zijn dus van belang.

In 2021 is het Landelijk Netwerk hiermee voortvarend van start gegaan. Er is een website ontwikkeld waar informatie wordt geboden en goede voorbeelden worden gedeeld. Met de deelnemende verenigingen zijn afspraken gemaakt over het verwijzen naar de website van de Groene OK en het (wederzijds) plaatsen van berichten. Individuele professionals weten ons goed te vinden. Het Landelijk Netwerk Groene OK wordt zeer regelmatig benaderd met het verzoek om te komen spreken over mogelijkheden om de OK te verduurzamen of om mee te denken over (het opzetten van) 'de Groen IC', 'de Groene Radiologie' of 'het Groene Lab'.

Ook de komende jaren blijft het ondersteunen en faciliteren van professionals een belangrijk speerpunt. Het Landelijk Netwerk Groene OK doet dat op meerdere manieren.

Website Groene OK

De [website De Groene OK](#) wordt onderhouden en doorontwikkeld. Kennis en informatie wordt gedeeld, onderzoeksuitkomsten worden gepubliceerd en inspirerende voorbeelden worden in beeld gebracht. De deelnemende verenigingen 'dragen' de website gezamenlijk, bijvoorbeeld door berichtgeving over het verduurzamen van de OK niet alleen op hun eigen website te plaatsen maar ook aan te bieden aan de website Groene OK.

De Groene Barometer

In 2020 is een start gemaakt met de ontwikkeling van een 'Groene Barometer' (werktitel). Twee initiatieven (een initiatief uit het Radboudumc en een initiatief uit het LUMC / TU Delft) zijn samengevoegd met als doel om een dashboard te ontwikkelen met behulp waarvan de CO2-footprint op de OK geïdentificeerd en verminderd kan worden. Hiertoe wordt een aantal uitkomstindicatoren alsmede een aantal proces- en gedragsindicatoren² én een aantal structuur- en bewustzijnsindicatoren³ ontwikkeld.

De Groene Barometer is voor meerdere partijen relevant. Voor de Greenteams OK in de ziekenhuizen, voor de Raad van Bestuur van het ziekenhuis maar bijvoorbeeld ook voor zorgverzekeraars indien deze vragen hebben over de duurzaamheidsstrategie met betrekking tot de OK. Het is de intentie om de Groene Barometer de komende jaren door te ontwikkelen tot een landelijke benchmark.

Bijeenkomsten

Er is niet alleen behoefte aan schriftelijke informatie maar ook behoefte aan F2F contact en aan mogelijkheden om een (regionaal) netwerk op te bouwen. Zodra dit weer mogelijk is organiseert het landelijk netwerk daarom (regionale) bijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten staan 'het actief stimuleren van (regionale) netwerkvorming' en wederzijdse informatie uitwisseling centraal. Wederzijdse informatie uitwisseling betekent een uitwisselen tussen: spelers / actoren in de regio's maar ook tussen de spelers / actoren in de regio en het landelijk netwerk.

² Dit zijn indicatoren die in termen van proces of gedrag verklarend kunnen zijn voor de uitkomst.

³ Dit zijn indicatoren die de randvoorwaarden beschrijven die nodig zijn om duurzaam te worden en te blijven.

Eenduidig aanspreekpunt

Individuele professionals weten de weg naar De Groene OK goed te vinden. Wekelijks worden wij meerdere keren benaderd met vragen over het verduurzamen van de OK of met het verzoek om te komen spreken. De medewerkers van het bureau zijn er voor verantwoordelijk dat vragen en verzoeken netjes worden afgehandeld. De voorzitter en de deelnemers aan het landelijk netwerk gaan in op verzoeken om ervaringen en kennis te delen.

Inbedding in beleid

Het is belangrijk dat het verduurzamen van de OK binnen de (wetenschappelijke) verenigingen geen op zichzelf staand thema wordt. Verduurzaming moet integraal onderdeel worden van beleid. Dit kan bijvoorbeeld door dit in te bedden in de opleidingen. Of door het onderwerp onderdeel te laten zijn van kwaliteitsvisitaties of certificeringstrajecten. Het Landelijk Netwerk Groene OK heeft hier aandacht voor.

Speerpunten (2)

Op 10 september jl. hebben de besturen van de (wetenschappelijke) verenigingen die de Green Deal hebben ondertekend een viertal speerpunten met elkaar vastgesteld waarop men de komende periode gezamenlijk wil inzetten. Het betreft:

- Energie
- Plastic afval
- Circulair gebruik instrumentarium
- Anesthesiedampen & Medicijnresten

2.1 Plannen Werkgroep Energie 2022 – 2025

Samenstelling werkgroep

De werkgroep Energie bestaat uit de volgende leden:

- Sandra Lako (voorzitter, Radboudumc)
- Roberto Traversari (TNO)
- Elmar Helmich (Rijnstate)
- Anne Brouwer (Royal Haskoning DHV)
- Johan Laurensse (LLTA = Laurensse Lucht Technisch Advies)
- Lise van Turenhout (Isala)
- Jenny Vieveen (VU)
- Erwin Hazelaar (NVLO)

Dit is de uitdaging waar wij voor staan

In 2030 49% CO₂ reductie en in 2050 95% CO₂ reductie t.o.v. 1990. De werkgroep richt zich op CO₂ reductie en energie besparing op het operatiekamer complex. We leggen de nadruk op luchtbehandeling, luchtbevochtiging, verlichting en apparatuur. Het tweede doel is het verduurzamen van de reisbewegingen van ziekenhuispersoneel en het terugdringen van reisbewegingen van patiënten waar dit kan. Dit valt deels buiten de scope van het landelijk netwerk maar met een bijdrage van 25% van de totale uitstoot vinden wij het zo belangrijk dat wij hier ook aandacht voor willen hebben. We streven deze uitstoot terug te dringen naar 15% in 2025 van het totaal.

Dit is het beoogde resultaat eind 2025

- a) 100% van alle ziekenhuizen is volledig op de hoogte van negatieve bijdrage aan het milieu en alle operatiekamers beschikken over een green team.
- b) 75% van alle operatiekamer complexen heeft zijn CO₂ emissie met 50% gereduceerd. Meetbaar middels de barometer.
- c) Bij keuze tussen medische apparatuur die gelijkwaardig is wordt gekozen voor het meest energiezuinige apparaat.
- d) Indien langere periode niet in gebruik (> 1 uur) wordt de apparatuur uitgeschakeld.
- e) Waar mogelijk wordt de luchtbehandeling indien langere periode niet in gebruik (> 2,5 uur) op een minimaal niveau gezet.
- f) Het luchtbehandelingssysteem wordt indien mogelijk ingesteld op het minimaal benodigde niveau voor de betreffende ingreep (prestatieniveau 1 of prestatieniveau 2). Zeker bij verbouw of nieuwbouw moet goed gekeken worden naar het gewenste prestatieniveau.
- g) Er wordt meer gebruik gemaakt van goed Electro Static Discharge (ESD) schoeisel, dit samen met enigszins geleidende vloeren waardoor de luchtvochtigheid veel lager kan worden (<https://www.expertisecentrumverduurzamingzorg.nl/kennisbank/bevochtigingseisen-zorghuisvesting-kennisbasis/>). Luchtvochtigheid kan terug omdat hier geen noodzaak voor is. Dit bespaart veel energie.
- h) Er is eind 2025, door ons, onderzocht of diverse energiebesparende maatregelen op een veilige manier kunnen worden doorgevoerd. Bijvoorbeeld warmteterugwinning uit de ventilatielucht van operatiecomplexen middels warmtewielen (hoog terugwinrendement).
- i) Het standaard vervoersmiddel voor personeel is de fiets en/of het OV. Het gebruik van de auto wordt ontmoedigd.
- j) Reisbewegingen van patiënten worden waar mogelijk verminderd.

Op deze wijze gaan wij aan de slag

- Checklist ontwikkelen voor ziekenhuizen om laagdrempelig energie te besparen op het operatiecomplex.
- Mensen werkzaam op de operatiekamer, te starten bij de Greenteam leden, bewustwording t.a.v. luchtbehandeling en bevochtiging bij te brengen door o.a. bezoeken aan de tussenlaag van hun operatiekamers.
- Opzetten van een expertpanel; via website link naar e-mail adres voor technische vragen in uw ziekenhuis.
- Scenario's uitwerken voor verschillende luchtbehandeling situaties waardoor inzicht ontstaat in CO₂ uitstoot en kosten.
- Ziekenhuizen aansporen een actief beleid te voeren op het stimuleren van het gebruik van fiets en het OV (o.a. met financiële middelen) en het gebruik van de auto te ontmoedigen.
- Ziekenhuizen aan te sporen tot plaatsing van elektrische laadpalen voor auto en fiets.
- Ziekenhuizen stimuleren om digitale middelen te verbeteren zodat minder reisbewegingen gemaakt hoeven te worden door personeel voor werk, vergaderingen, symposia en congressen.
- Deze digitale middelen worden tevens ingezet om reisbewegingen van patiënten naar het ziekenhuis te verminderen, o.a. door inzet van videobellen waar mogelijk.

Eventuele kosten / Financieringsmogelijkheden

- Doelen a t/m f: kunnen via goede communicatie.
- Doel h: onderzoeksbudget is noodzakelijk.
- Expertpanel : afhankelijk van het aantal vragen dat het expert panel moet beantwoorden kan hier ook een budget voor noodzakelijk zijn. Mogelijk is er budget via het expertisecentrum verduurzaming zorg (EVZ) voor dit expert panel te regelen.
- Doelen i en j: dit zal moeten verlopen via de interne begroting van elk individueel ziekenhuis.

2.2 Plannen Werkgroep Plastic Afval 2022 – 2025

Samenstelling werkgroep

De werkgroep Plastic Afval bestaat uit de volgende leden:

- Jeanne Heijnen (voorzitter)
- Sjoerd Elferink (Flevoziekenhuis)
- Redmer van Leeuwen (UMC Utrecht)
- Heinrich Janzing (VieCurie MC)
- Siem Dingemans (Amsterdam UMC)
- Leontien Geven (ZGT)
- *Verder uit te breiden naar behoefte; op dit moment 3 geïnteresseerden*

Dit is de uitdaging waar wij voor staan

- Identificeren van initiatieven op dit gebied
- Verbinden van partijen in de keten
- Opschalen van pilots
- Concretiseren en meetbaar maken van resultaten

Dit is het beoogde resultaat eind 2025

Onze strategische doelstelling is in lijn met de Green Deal Zorg 2.0 (49% Co2-reductie in 2030): 20% plastic afvalreductie op de OK in 2025.

Op deze wijze gaan wij aan de slag

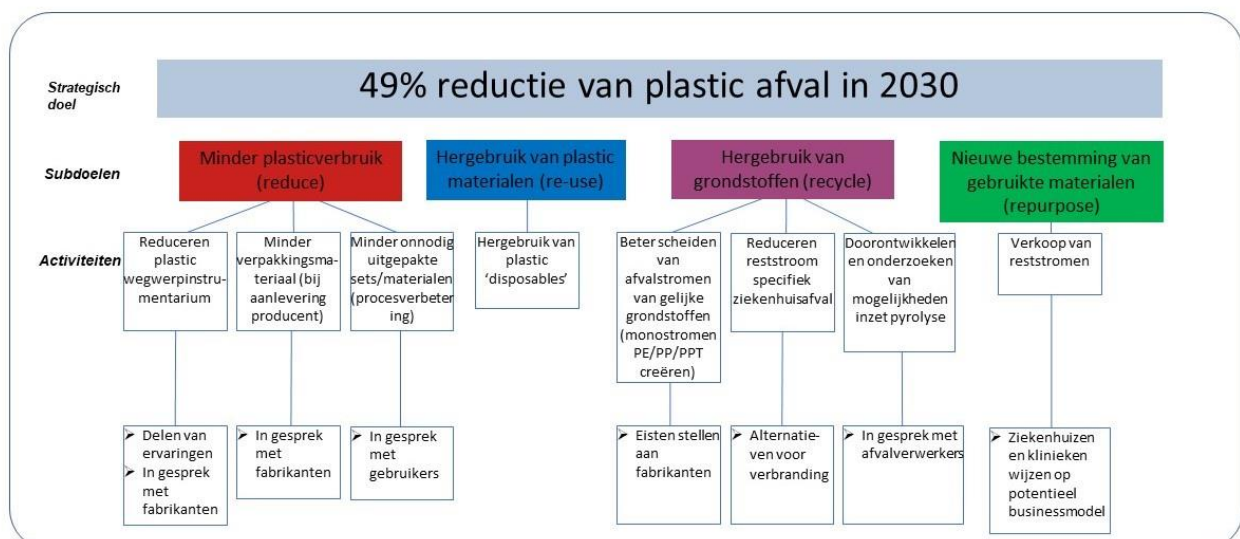
Om als werkgroep doelgericht te werk te kunnen gaan, hanteren we een doelen-inspanningen-netwerk (zie bijlage) waarin onze doelen - allen ten dienste van het strategisch doel - gekoppeld zijn aan de (potentieel) te ondernemen activiteiten.

Om de (deel)resultaten meetbaar te maken, willen we graag een nulmeting uitvoeren in enkele centra en die in 2025 herhalen. Bijvoorbeeld door plastic afval apart te verzamelen en te wegen gedurende een aantal representatieve periodes.

Eventuele kosten / Financieringsmogelijkheden

Onder onze doelstelling kunnen talloze activiteiten geplaatst worden. Het zal afhankelijk zijn van tijd en middelen hoeveel daarvan door de onbezoldigde werkgroep - allen vanuit deelnemerschap náást primaire professionele verplichtingen en daardoor in schaarse tijd - uiteindelijk uitgevoerd en afgerond kan worden. Het ligt in de verwachtingen dat bij het op gang komen van de activiteiten, er steeds meer nevenwerkzaamheden komen in de vorm van administratie, communicatie en facilitaire werkzaamheden. Het zou daarom wenselijk zijn bureauondersteuning te kunnen genieten.

Daarnaast zullen er mogelijk kosten verbonden zijn aan de organisatie van bijeenkomsten en afspraken, die wij als uitnodigende partij willen kunnen faciliteren.

2.3 Plannen Werkgroep Circulair Gebruik instrumenten 2022 - 2025

Samenstelling werkgroep

De werkgroep Circulair Gebruik Instrumenten bestaat uit de volgende leden:

- Mike Thijssing (voorzitter)
- Annemarie Lelieveld (UMCG)
- Sandra Lako (Radboudumc)
- Kees van der Meulen (Bravis, DSMH)
- Ingrid Smienk (NVLO), Pim van Egmond (ETZ)
- Andrew Stuijtzand (St Jansdal, DSMH)
- Charlotte Verlinden (Reinier de Graaf)
- Ivar de Bruin (UMCU)
- Stephanie van den Bosch (Radboud UMC)
- Heinrich Janzing (VieCuri)
- Britt Pluijmers (Erasmus MC)
- Celine van der Kolk-Bender (MKA)

Dit is de uitdaging waar wij voor staan

In 2050 moet de economie volledig circulair zijn, dat is ons doel. In een circulaire economie kijk je eerst of je minder producten kunt gebruiken, dus vermijden (refuse) en verminderen (reduce). Daarnaast kijk je of je producten langer kunt gebruiken (reuse), dus in plaats van wegwerp kiezen voor een herbruikbare alternatief. Tot slot kijk je naar het recyclen van producten zodat ze een tweede leven krijgen. Deze laatste stap is de minst effectieve

Dit is het beoogde resultaat eind 2025

- 30% minder disposables bij 10 pilot ziekenhuizen.
- Een volledig overzicht van de ziekenhuizen in Nederland hebben over wie wat disposable en reusable hebben. Eventueel als onderdeel van de Groene Barometer.

Op deze wijze gaan wij aan de slag

- Bewustwording creëren d.m.v. sociale media, de werkgroepleden en spreken op congressen.
- Tips waarmee men gelijk al aan de slag kan blijven plaatsen op de website.
- Voorbeelden van geslaagde implementatieprojecten op de website plaatsen.
- Onderzoeken (wetenschappelijk bewijs) op de website plaatsen die de voordelen van reusables laten zien, en tegen welke kosten.
- Tips geven voor het reduceren van instrumenten op de sets.
- In gesprek met Firma's voor duurzame ideeën en de uitvoering daarvan.
- Young professionals van de LVO mee laten denken en helpen.

Analyse van mogelijkheden:

*Wasbare versus wegwerp operatie jassen (zelfde geldt voor afdek materiaal).

*Stimulatie leveranciers om hun SUD's (single use device) in te nemen en opnieuw op de markt te brengen.

*Demoneren en hergebruiken onderdelen laparoscopische instrumenten.

*Steriele containersysteem versus bluewrap.

*Centrale wasserettes en recycle centums.

Eventuele kosten / Financieringsmogelijkheden

- 1 – 2 keer per jaar bijeenkomsten
- Op bezoek bij firma's/best practices ziekenhuizen

2.4 Plannen Werkgroep Anesthesiedampen & Medicijnresten 2022 - 2025

Samenstelling werkgroep

De werkgroep Anesthesiedampen & Medicijnresten bestaat uit de volgende leden:

- Hans Friedericy, anesthesioloog (voorzitter)
- Beatrijs Bloemers, anesthesioloog
- Emmy Rodenburg, anesthesiemedewerker, secretaris NVAM
- Ruud Tromp, lid NVLO
- Dinemarie Kweekel, apotheker LUMC
- Piet de Witte, anesthesioloog
- Paul van Beest, anesthesioloog
- Niek Sperna Weiland, anesthesioloog
- Nienke Weiss, AIOS Gynaecologie
- Bastiaan Venhuis (RIVM)

Dit is de uitdaging waar wij voor staan

- Zorgprofessionals op de OK, i.h.b. anesthesiologen en anesthesiemedewerkers, te overtuigen om op korte termijn hun praktijkvoering aan te passen en significant minder inhalatieanesthetica en lachgas in de atmosfeer uit te stoten.
- Medicatiegebruik en voorschrijfgedrag te beïnvloeden zodat er minder (schadelijke) medicatieresten in het oppervlakte water terecht komen.
- Kennislacunes bij bovenstaande onderwerpen identificeren, benoemen en aanzetten geven voor invulling daarvan (eventueel in samenwerkingsverbanden).

Dit is het beoogde resultaat eind 2025

1. Uitstoot van inhalatieanesthetica en lachgas in de atmosfeer: een landelijke reductie van 85% t.o.v. 2020.
2. Landelijk een significante vermindering van verkwisting van medicijnen die perioperatief gebruikt worden.
3. Het voorkomen/reduceren van vervuiling van het oppervlaktewater door perioperatief gebruikte geneesmiddelen.

Op deze wijze gaan wij aan de slag

Ad 1.

- Er wordt een nulmeting (referentiejaar 2020) gedaan van het landelijke verbruik van inhalatieanesthetica.
- Er zal een informatiecampagne opgezet worden hoe te voorkomen dat anesthesiedampen vrijkomen in de atmosfeer.
- Het landelijk verbruik van inhalatieanesthetica zal jaarlijks worden gemeten.

Ad 2.

- Een leidraad publiceren hoe significant minder verkwisting van perioperatief gebruikte medicijnen bereikt kan worden.
- Er zal gezocht worden naar wetenschappelijke bewijs in de literatuur die dit kan onderbouwen. Daar waar lacunes zijn in wetenschappelijk bewijs zal getracht worden onderzoek op te zetten om specifieke vragen te beantwoorden.

Ad 3.

- Een leidraad publiceren hoe vervuiling van het oppervlaktewater door perioperatief gebruikte geneesmiddelen voorkomen/gereduceerd kan worden.
- Er zal gezocht worden naar wetenschappelijke bewijs in de literatuur die dit kan onderbouwen. Daar waar lacunes zijn in wetenschappelijk bewijs zal getracht worden onderzoek op te zetten om specifieke vragen te beantwoorden.

Eventuele kosten / Financieringsmogelijkheden

- Administratieve ondersteuning bij bijvoorbeeld datavergaring van de nulmeting
- Eventueel geld voor onderzoeksprojecten

3. Samen Sterk

Het Landelijk Netwerk Groene OK staat niet op zichzelf maar opereert binnen een groter geheel van initiatieven, organisaties en samenwerkingsverbanden die zich inzetten voor de verduurzaming van zorg. Het betreft een breed palet. Denk bijvoorbeeld aan: samenwerkingsverbanden van artsen (w.o. de FMS), de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, zorgverzekeraars, brancheorganisaties (NVZ / NFU), het Zorginstituut Nederland of banken.

Het is belangrijk dat het landelijk netwerk zich op een goede manier verhoudt tot deze partijen. In het bijzonder betreft dat de raden van bestuur van de ziekenhuizen, bij wie de verantwoordelijkheid ligt om het verduurzamen van het operatiecomplex te faciliteren. De komende jaren zal het belang om landelijk gezamenlijk op te trekken in betekenis gaan toenemen. Bijvoorbeeld als wij met industriële partijen in overleg treden om hen te bewegen om 'een groene industriële standaard' (op enig onderdeel) te ontwikkelen. Of wanneer belemmerende wet- en regelgeving moet worden aangepast. Naar verwachting wordt het klimaat daarbij één van de hoofdthema's in het nieuwe Regeerakkoord. Er is werk aan de winkel en niet alleen in de ziekenhuizen.

4. Plannen Werkgroep Landelijke Richtlijn Duurzaamheid 2022 – 2025

Samenstelling werkgroep

De werkgroep Landelijke Richtlijn Duurzaamheid bestaat uit de volgende leden:

- Hans Friedericy, anesthesioloog (voorzitter, NVOG)
- Ivar de Bruin (NVvH)
- Sjoerd Elferink (NOG)
- Pim van Egmond (NOV)
- Niek Sperna Weiland (NVA)
- Anneke Kwee of Anne Timmermans (NVOG),
- NVU, NVPC, VHIG/ NVVM.

Ondersteuning werkgroep

Teus van Barneveld (Kennisinstituut), Toon Lamberts (Kennisinstituut), Charlotte Michels (Kennisinstituut), Kim van Nieuwenhuizen (PhD kandidaat, LUMC)

Dit is de uitdaging waar wij voor staan

Duurzaamheid is onlosmakelijk onderdeel geworden van medisch handelen sinds de ondertekening van de Green Deal en de convenanten aan de klimaattafels. Aspecten met betrekking op de ontwikkeling van een duurzame gezondheidszorg moeten daarom ook een vast onderdeel uit gaan maken van de landelijke richtlijnen. In de huidige richtlijnen voor de operatieve behandeling van aandoeningen worden duurzaamheidsaspecten (nog) niet meegenomen. Duurzaamheid gaat echter wel steeds meer een rol spelen in het betaalbaar houden van zorg en vanwege de impact die een (operatieve) behandeling heeft op onze omgeving en klimaat. Duurzaamheidsaspecten zouden dan ook meegenomen kunnen worden om te komen tot een afgewogen keuze rond de behandeling. Dit project wil richtlijncommissies binnen de snijdende specialismen handvatten bieden duurzaamheidsaspecten vast onderdeel te laten uitmaken bij revisie van bestaande en opstellen van nieuwe richtlijnen net zoals diversiteit en leeftijd.

Dit is het beoogde resultaat eind 2025

Vanuit de literatuur zullen handvatten worden gedestilleerd om alle aspecten van de behandeling te kunnen beoordelen op duurzaamheid, vanaf diagnose en preoperatieve diagnostiek, operatieve behandeling en postoperatieve zorg en controles.

Er wordt een methodiek ontwikkeld om richtlijn werkgroepen te helpen weloverwogen keuzes te maken bij het incorporeren van duurzaamheidsaspecten bij het ontwikkelen/onderhouden van richtlijnen/modules. Deze methodiek zal in een aantal stappen uiteenvallen:

1. Ontwikkelen van een set van criteria waarmee de richtlijnwerkgroep kan vast stellen bij welke onderdelen van de richtlijnontwikkeling/onderhoud het belangrijk is om expliciet aandacht te besteden aan duurzaamheidsaspecten;
2. Criteria bij welke onderwerpen van richtlijnontwikkeling het expliciet belangrijk is om een 'expert' op het gebied van duurzaamheid in de richtlijnwerkgroep op te nemen;
3. Indien erbij de betreffende richtlijnontwikkeling aandacht besteed gaat worden aan duurzaamheid op welke wijze dit gedaan kan worden. Hierbij zullen 'standaard' literatuursearces op duurzaamheidsaspecten ontwikkeld worden die toegespitst kunnen worden op het onderwerp van de betreffende richtlijn. Verder zullen handreikingen (en voorbeelden) gegeven worden hoe duurzaamheid kan worden meegenomen in de knelpuntenanalyse, het 'evidence to decision framework' (gestructureerde wijze van het maken van de overwegingen) en bij het opstellen van de uiteindelijke aanbevelingen.
4. Ontwikkeling van trainingsmaterialen, gebruikt bij de training van werkgroep leden (EBRO cursus) en richtlijnadviseurs, omtrent de toepassing van duurzaamheid bij richtlijnontwikkeling.

Verder is het de bedoeling om kennisclips te maken over duurzame oplossingen, waardoor inspiratie voor duurzaamheid in richtlijnen opgedaan kan worden. Hiermee kan de implementatie van het toepassen van de resultaten van dit project versterkt worden.

Op deze wijze gaan wij aan de slag

Stappenplan:

1. Samenstellen werkgroep met vertegenwoordigers uit de wetenschappelijke verenigingen die betrokken zijn bij perioperatieve zorg en een patiëntenvertegenwoordiging.
2. Formuleren vraagstellingen, c.q. opstellen modules die beantwoord dienen te worden. - In algemene zin: re-usable versus disposable, LCA's, CSD, etc. - In specifieke zin: duur operatie, gebruik/inzet materialen, - Postoperatief - Anesthesie
3. Kennisinstituut en specialistische ondersteuner (onder directe supervisie) werkt evidence uit. 4. Vergaderrondes om consensus te verkrijgen.
4. Opstellen leidraad.
5. Bespreken in Raad Kwaliteit en adviescommissie Richtlijnen FMS.
6. Invitational conference om resultaten te bespreken met de commissies richtlijnen van de WV en stakeholderorganisaties als IGJ, patiëntenorganisaties etc.

Eventuele kosten / Financieringsmogelijkheden

Financiering vindt plaats vanuit de Stichting Kwaliteitsgelden Medisch Specialisten (SKMS).

5. Een gerichte communicatiestrategie

Een gerichte communicatiestrategie is ook de komende jaren van essentieel belang om de werkzaamheden van het Landelijk Netwerk Groen OK op een goede manier voor het voetlicht te brengen. De dagelijkse praktijk laat zien dat het niet al te ingewikkeld is om een podium voor dit onderwerp te creëren. Inhoudelijk sluit het onderwerp aan bij een onderstroom in de samenleving die aandacht vraagt voor een zorgvuldig gebruik en/of een goed rentmeesterschap van onze aarde. De verduurzaming van zorg op de OK is potentieel ook een mediageniek onderwerp, en een onderwerp dat inspireert en dat (hopelijk post COVID) op een positieve manier afstraalt op de ziekenhuizen en de professionals die hier werkzaam zijn. In de communicatie over de Groene OK kunnen we hier gebruik van maken.

Pro-actief en multimediaal

De komende jaren kiezen wij daarom voor een pro-actieve communicatiestrategie en multimediale aanpak. Een pro-actieve communicatiestrategie wil zeggen dat wij actief, gericht en bewust communiceren over het belang van een Groene OK. Een multimediale aanpak betekent dat wij tegelijkertijd gebruik maken van verschillende communicatiemiddelen. Vanzelfsprekend is de website de belangrijkste communicatiedrager. Hierop worden o.a. nieuwsberichten, achtergrondartikelen, video's, columns of vlogs gepost. De berichtgeving op de website wordt versterkt door berichtgeving via sociale media (met name LinkedIn) of in vakbladen en door in voorkomende gevallen ook de pers over bepaalde thema's te benaderen. Ten minste één keer in de twee maanden wordt de Groene OK Nieuwsbrief verstuurd naar alle geïnteresseerden.

Doelgroepen

Het Landelijk Netwerk Groene OK richt zich in eerste instantie op de professionals die werkzaam zijn op de OK. Een belangrijk doel is om hen van goede informatie te voorzien en om hen te inspireren. Tegelijkertijd realiseren wij ons dat er ook andere gremia / partijen / stakeholders zijn, die van invloed zijn op (de organisatie van) de zorg op de OK. Denk bijvoorbeeld aan bestuurders van ziekenhuizen, fabrikanten van hulpmiddelen of de IGJ. Het is zaak dat ook zij zich achter de doelen van het Landelijk Netwerk Groene OK scharen en in randvoorwaardelijke zin die zaken faciliteren die nodig zijn voor verduurzaming. In dit licht is het belangrijk wij enerzijds – waar nodig per speerpunt of per deelonderwerp met behulp van communicatie werken aan het de beïnvloeding van relevante derden. Anderzijds is relevant dat met behulp van communicatie ook gericht gewerkt wordt aan goede en positieve beeldvorming. Verleiden in plaats van overtuigen: een Groene OK moet een wenkend perspectief zijn waar iedereen aan wil bijdragen; het Landelijk Netwerk moet een club worden waar velen bij willen horen.

Van ons allemaal

De communicatie over (het belang van) een Groene OK is iets dat gezamenlijk gedragen moet worden. Alle deelnemers van het landelijk netwerk hebben hierin een verantwoordelijkheid en zijn feitelijk ambassadeurs. Actief communiceren, ook via sociale media, hoort er dus gewoon bij.

6. Samenwerkingsafspraken

Op 10 september 2020 hebben de besturen van de deelnemende verenigingen besloten om vooralsnog voor een periode van vijf jaar een programma organisatie op te richten. De rollen en verantwoordelijkheden zullen als volgt worden verdeeld.

Opdrachtgeverschap

Het opdrachtgeverschap voor het Programma Groene OK ligt bij de besturen van de deelnemende wetenschappelijke verenigingen. De besturen van de deelnemende (wetenschappelijke) verenigingen bepalen de kaders en de randvoorwaarden van de werkzaamheden die worden opgepakt.

Opdrachtnemerschap

Het Landelijk Netwerk Groene OK fungeert als opdrachtnemer en is derhalve verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de activiteiten. Alle deelnemende wetenschappelijke verenigingen zijn vertegenwoordigd in het Landelijk Netwerk Groene OK; er worden bij voorkeur twee en maximaal drie (individuele) leden per vereniging afgevaardigd. Deze leden zijn gemandateerd om binnen de meegegeven kaders zelfstandig aan de slag te gaan.

Het Landelijk Netwerk Groene OK gaat aan de slag onder leiding van een voorzitter; deze wordt ondersteund door een kleine agendacommissie. De voorzitter wordt gekozen uit het midden van de deelnemers. Aanvullend op de gemandateerde leden vanuit de wetenschappelijke verenigingen is er (beperkt) ruimte voor een aantal deelnemers met een specifieke expertise. Het zijn met name de personen die bij de oprichting van het landelijk netwerk actief zijn geweest die hiervoor in aanmerking komen.

Voor de uitwerking van speerpunten of overige onderdelen van het werkplan zijn werkgroepen ingesteld. Aan deze werkgroepen nemen altijd één of meerdere leden vanuit het Landelijk Netwerk deel. Deze werkgroepen zijn daarnaast bij uitstek de overlegplatforms waar experts of anderszins geïnteresseerde en gemotiveerde leden vanuit de wetenschappelijke verenigingen zich bij kunnen aansluiten.

Programma organisatie

Het Landelijk Netwerk Groene OK wordt ondersteund door een programma organisatie. Gezien de ambitie die er ligt, bestaat de programma organisatie uit een programmamanager, een communicatie adviseur en (administratieve en secretariële) ondersteuning. Voor een deel van de uitvoering van de communicatie activiteiten zal een stagiair communicatie worden aangetrokken. De inzet van het programmateam is in lijn met de ambities zoals geschetst.

De Nederlandse Vereniging voor Heelkunde (NVvH) is de komende vijf jaar bereid om (in technische zin) het werkgeverschap van de medewerkers van de programma organisatie voor haar rekening te nemen, alsmede om in de rol van penvoerder anderszins de noodzakelijke administratieve en financiële verplichtingen aan te gaan.

Gezamenlijk aan de slag

Het ambitieniveau van het Landelijk Netwerk is hoog. Resultaten kunnen alleen worden behaald wanneer iedereen hieraan bijdraagt. Van de deelnemers aan het landelijk netwerk wordt verwacht dat zij zich verantwoordelijk voelen voor de inhoud. Concreet betekent dit o.a. dat zij regie pakken op de speerpunten, content aanleveren voor de website en namens het landelijk netwerk het inhoudelijk gedachtegoed van de Groene OK uitdragen op verschillende podia. Van de medewerkers van de programma organisatie wordt verwacht dat deze het Landelijk Netwerk Groene OK op een goede manier ondersteunen. Dit betreft onder andere het voorbereiden van de bijeenkomsten van het landelijk netwerk, het organiseren van de (regionale) bijeenkomsten of het onderhouden van een relevant netwerk voor zover dat in de ondersteuning relevant is.

Financiering

Het is ons gelukt om de werkzaamheden van het Landelijk Netwerk Groene OK gedurende het eerste jaar met behulp van externe financiering uit te voeren. Het betrof een eenmalige subsidie van het ministerie van VWS en een eenmalige bijdrage van het Milieu Platform Zorg, Stimular en het Collegium Chirurgicum Neerlandicum.

De (wetenschappelijke) verenigingen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het Landelijk Netwerk Groene OK. Idealiter betekent dit dat zij allen naar rato ook in financiële zin bijdragen. Bij de oprichting van het landelijk netwerk zijn hierover afspraken gemaakt. Afsproken is dat de wetenschappelijke verenigingen

voor de basale ondersteuning structureel middelen vrij maken. Waarbij het logisch lijkt om te kiezen voor een model waarbinnen de financiële lasten naar rato van het ledental worden verdisconteerd. De verenigingen met de meeste leden dragen dus ook het meeste bij.

Toelichting kosten 2022 – 2025

- Een gedeelte van de kosten betreft personele kosten. Het betreft kosten voor uren programmamanagement, communicatie en ondersteuning. Naar verwachting nemen de benodigde uren voor het programmamanagement de komende jaren af. Met name gedurende de eerste jaren is immers tijd nodig om zaken op te zetten en uit te lijnen.
- Daarnaast is er sprake van materiële kosten. Zo is voorzien in kosten voor hosting en doorontwikkeling van de website inclusief een post voor communicatiemiddelen. Ook met de doorontwikkeling van de Barometer Groene OK zijn kosten gemoeid.
- Besloten is om geen vacatiegelden beschikbaar te stellen aan de deelnemers van het landelijk netwerk. De werkzaamheden worden in eigen tijd uitgevoerd. De NVvH stelt daarnaast 'om niet' vergaderruimte beschikbaar. (Regionale) bijeenkomsten worden tot slot kostendekkend georganiseerd en ook eventuele kosten gemoeid met de uitwerking van de thema's dienen extern gefinancierd te worden.
- Tot slot, wanneer externe gelden geworven worden dan zal naar rato terugstorting plaatsvinden naar de WV-en, van de tot dan toe betaalde 'contributiegelden'.

Landelijk Netwerk de Groene OK

Postbus 20061, 3502 LB Utrecht

T 085 - 04 81 461

E info@degroeneok.nl

Bezoekadres

Mercatorlaan 1200, 3528 BL Utrecht

6e etage, gebouwdeel A